

Παραβολή του Ασώτου: Οι νέοι φεύγουν κι οι Πρεσβύτεροι γίνονται Άσωτοι (Γεώργιος Πατρώνος, Ομότιμος Καθηγητής Τμήματος Θεολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών)

[/ Πεμπτούσια](#)

Εισαγωγικά

Η παραβολή του ασώτου, που ακούσαμε σήμερα από το ευαγγελικό Ανάγνωσμα, θεωρείται, ως γνωστόν, από τα ωραιότερα κείμενα της παγκόσμιας φιλολογίας.

Μας θυμίζει παράλληλα την κλασική διήγηση της περιπέτειας του Οδυσσέα από την ελληνική μυθολογία που απομακρύνεται από την Ιθάκη του για να ανδρωθεί και να γίνει σοφότερος από πριν. Πρόκειται για την αιώνια περιπέτεια του ανθρώπου, μέσα στο χρόνο και την ιστορία, να εγκαταλείπει πάντα, τη βεβαιότητα και την ασφάλεια, και να αναζητάει το ανέφικτο και το όνειρο, και στο τέλος σοφότερος απ' αυτή την περιπέτεια της ζωής του να επιστρέφει στην πατρώα οικία και στις βασιλικές του ρίζες, όπου τελικά και αναπαύεται.

Ο αιώνιος αυτός μύθος εκφράσθηκε τόσο γλαφυρά και ρεαλιστικά από τις δύο μεγάλες παραδόσεις της Μεσογείου, από την ποιητική έμπνευση της ελληνικής σοφίας και την αποκαλυπτική γραφίδα του ιουδαϊκού στοχασμού. Αξίζει, νομίζω, να προσεχθεί ιδιαίτερα η αγιογραφική παράδοση του ασώτου υιού, για να ξεδιπλωθεί μπροστά μας η γόνιμη περιπέτεια του ανθρώπου, που ενώ στην αρχή φαίνεται αρνητική στο τέλος παρουσιάζεται αναπόφευκτη και αναγκαία, ώστε ο άνθρωπος στις υπαρξιακές του αναζητήσεις να μη χαθεί αλλά να φτάσει στην επιθυμητή πνευματική του άνδρωση και ενηλικίωση.

1. Η αιώνια τάση των νέων για φυγή και ενηλικίωση

Η παραβολή του ασώτου κατ' αρχήν φαίνεται να επικεντρώνει την προσοχή στα αρνητικά αποτελέσματα της επανάστασης και φυγής του νεότερου υιού από την πατρική κηδεμονία. Ο νεότερος γιός της οικογενείας αισθάνεται να ασφυκτιά στην πατρογονική του γη, να ενοχλείται από την παρουσία του πατέρα του και του πρεσβύτερου αδελφού του και να θέλει να απαλλαγεί από όλα εκείνα που τον έδεναν στο πατρικό σπίτι και τον έκαναν να αισθάνεται πάντα ότι είναι ο μικρότερος και ότι του επιβαλλόταν μια μόνιμη υπακοή και υποταγή.

Είναι ενδεικτική εδώ η απουσία της μητέρας ή κάποιας αδελφής. Η γυναίκα στην ιουδαϊκή παράδοση είναι σχεδόν πάντοτε απύσα ή σιωπούσα. Η γυναίκα ποτέ δεν κάνει επανάσταση. Η γυναίκα ποτέ δεν φεύγει. Η γυναίκα είναι η ρίζα, η παράδοση, η γη που γονιμοποιείται και τρέφει την ζωή. Ο κάθε γιος ποτέ δεν επαναστατεί ενάντια στη μητέρα του και δεν ξεκόβει από την πατρώα γη. Σε αυτήν πάντα επιστρέφει. Αυτή τον τρέφει. Το ίδιο συμβαίνει και στον Οδυσσέα της ελληνικής μυθολογίας. Η Ιθάκη του παραμένει το όνειρο και το όραμα της ζωής του, σε αυτήν και πάλι θα επιστρέψει για να σωθεί και να αναπαυθεί, άνδρας ώριμος πλέον.

Ο νεότερος γιος της παραβολής φεύγει, παίρνοντας μαζί του την πατρική περιουσία που του ανήκει, για να γνωρίσει άλλους λαούς και νέους κόσμους. Ο σκοπός αρχικά σωστός. Η φυγή έχει πολλές φορές μια θετική προοπτική. Εκεί, όμως, «εις χώραν μακράν, διεσκόρπισε την ουσίαν ζων ασώτως». Αυτό είναι το αναπάντεχο αλλά και το αναμενόμενο. Ο νέος τα βλέπει όλα θετικά στην αρχή. Το αρνητικό έρχεται αναπάντεχα, τον αιφνιδιάζει και είναι φορές που τον τσακίζει. Εκεί ακριβώς παίζεται το παιχνίδι της ζωής, στη θέληση και τη δύναμη να αντιδράσει θετικά, να έρθει «εις εαυτόν» και να πάρει τις σωστές αποφάσεις.

Μέσα σ' αυτή τη διαδικασία και την αλληλουχία των γεγονότων, της φυγής, της περιπέτειας, της γνώσης της ζωής, της απογαλάκτισης και της άνδρωσης, φτάνει κανείς σε ένα τέλος, αρκεί το τέλος να είναι η πατρική οικία και η Ιθάκη του. Εξάλλου, η πνευματική ζωή δεν είναι τίποτε άλλο παρά μια διαρκής πνευματική περιπέτεια.

Οι νέοι πάντα φεύγουν. Η περιπέτεια είναι στο αίμα τους. Θέλουν να απομακρυνθούν από αυτό που ζουν και ξέρουν, να αναζητήσουν νέους κόσμους, να αποκτήσουν νέες εμπειρίες. Είναι αδιανόητο και αφύσικο να μην επιδιώξουν να αμφισβητήσουν το παρελθόν, να αποστασιοποιηθούν από την παράδοση των παλιότερων γενεών, να μην αναζητήσουν να φτιάξουν τον δικό τους κόσμο. Βέβαια σ' αυτή την προσπάθεια αναγκαίο είναι το ξόδεμα της πατρικής περιουσίας. Αυτό είναι το σύνηθες. Δεν υπάρχει περίπτωση που ένα νέο παιδί να μην χαρακτηριστεί απείθαρχο, να μη μας αιφνιδιάσει με τις αποφάσεις του, να μην μας κάνει να πονέσουμε με τον αποχαιρετισμό του και τη φυγή του. Η ιστορία πάντα έτσι κινείται και διαμορφώνεται, με θετικές και αρνητικές αποφάσεις, με την υπακοή και την πειθαρχία του πρεσβύτερου υιού, με την επανάσταση και την «ασωτεία» του νεότερου. Αρκεί στον ορίζοντα να μη χαθεί η Ιθάκη.

2. Η προβληματική στάση του πρεσβύτερου υιού

Από την άλλη πλευρά έχουμε τη συμπεριφορά του πρεσβύτερου γιου. Στην παραβολή παρουσιάζεται να είναι αυτάρκης, να προβάλλει την υπεροχή του έναντι του μικρότερου αδελφού, να υπερτονίζει την πιστότητά του και τη συνέπεια στα οικογενειακά καθήκοντά του. Σκοπός είναι να μειώσει την στάση και την θέση του μικρότερου αδελφού του και να διεκδικήσει υψηλή κληρονομιά, ως αμοιβή των πράξεών του και των αρετών του. Αυτή η εικόνα επαναλαμβάνεται πανομοιότυπα σχεδόν πάντοτε.

Πάντοτε οι πρεσβύτεροι είναι καλύτεροι και αυτοί έχουν πάντα δίκιο. Ο

πρεσβύτερος εκφράζει τον συνεπή θρησκευτικό άνθρωπο, τον πειθαρχημένο και δίκαιο, που η ζωή του αισθάνεται να καταξιώνεται εξαιτίας της περιπέτειας του ασώτου της παραβολής. Σχεδόν ο πρεσβύτερος φαίνεται να εύχεται την απώλεια του νεότερου. Η αρετή γι' αυτόν αποκτάει νόημα από την ύπαρξη του κακού. Γι' αυτό πολλές φορές με την αρνητική του στάση παρακινεί και ωθεί τον νεότερο στο δρόμο και στην περιπέτεια της ασωτίας.

Έτσι αιτιολογείται η δυσαρέσκειά του για την επιστροφή του ασώτου. Δεν χαίρεται την επιστροφή του χαμένου αδελφού, δεν επαινεί τη μετάνοιά του, γιατί ποτέ δεν την περίμενε και ποτέ δεν ευχόταν γι' αυτήν. Και τώρα που επέστρεψε ο μικρός αδελφός απέχει προκλητικά από τη χαρά και τις εκδηλώσεις της οικογενειακής γιορτής. Τώρα είναι απών αυτός στη πιο κρίσιμη στιγμή και παρών είναι ο άσωτος.

Η εικόνα αυτή μας θυμίζει και την αρνητική στάση του Φαρισαίου της

προηγούμενης Κυριακής, του θρησκευτικού εκείνου «τέλειου» ανθρώπου, που προσπαθεί να εξουθενώσει με κάθε τρόπο κοινωνικά και θρησκευτικά τον αμαρτωλό τελώνη. Όπως όμως τότε δικαιώθηκε στο τέλος ο τελώνης από τον Θεό, έτσι και τώρα δικαιώνεται από τον πατέρα ο άσωτος υιός.

Φαίνεται πως ο πρεσβύτερος με τη στάση του και τη συμπεριφορά του, με τον περίεργο απαιτητικό του ρόλο, εξανάγκασε τελικά τον νεότερο αδελφό να απομακρυνθεί από το σπίτι τους με σκοπό να ιδιοποιηθεί και να κληρονομήσει την τεράστια πατρική περιουσία. Το κακό έχει πάντα την αιτιολογία του. Κανένας δεν γεννιέται άσωτος. Γίνεται άσωτος μέσα στους συσχετισμούς της ζωής.

[Συνεχίζεται]